

МІФ ТА РЕЛІГІЯ ЯК ОСНОВА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ ПІЗНАННЯ СВІТУ В КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИКАХ СУЧАСНОЇ ЕПОХИ

© *Олексенко Р.І.*

професор, доктор філософських наук, професор Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
(м. Мелітополь, Україна)
roman.xdsl@ukr.net, ORCID 0000-0002-2171-514X

© *Пінігіна Ю.Г.*

магістрант філософії Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
(м. Мелітополь, Україна)
pinigina20031996@gmail.com, ORCID 0000-0002-7927-5554

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі визначення статусу і ролі міфу та релігії у сучасній соціокультурній дійсності. Розглянуто поняття міфу та релігії як джерела у формуванні ціннісних орієнтирів розуміння світу. Проаналізовано погляди відомих мислителів (психологів, філософів та ін.) щодо даних форм культури. Представлено оцінку ролі міфу і релігії в житті людини. Досліджено міф як феномен культури, який розкриває свою значимість в онтологічному, гносеологічному і соціокультурному аспектах. Доведено, що міф є фундаментальною антропологічною категорією, яка відіграє важливу роль у сучасному соціокультурному просторі, виконуючи психологічну, адаптивну, творчу, аксіологічну та соціально-регулятивну функції. Розглянуто питання релігії в сучасному світі, визначено її функції і соціальну значимість, виявлено взаємозв'язок з різними сторонами буття суспільства. Виявлено абсорбуючий характер взаємин релігії і суспільства у сучасному світі та позначено релігію як складне, багаторівневе і суперечливе явище. У статті зроблено висновок, що міф і релігія – форми культури, в основі яких глибинний взаємозв'язок, що проявляється на протязі історії.*

Ключові слова: міф; релігія; культура; особистість; цінність; світогляд.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Споконвіку людина прагнула пізнати світ, осягнути своє місце в ньому, дошукатися до джерел істини, дорости до вищих моральних ідеалів, розв'язати драматичну колізію «смерть-безсмертя». Там, де не вистачало знань, раціональних аргументів, вона покладалася на уяву, міф, віру та інші ірраціональні пояснення свого буття. Так формувалися перші міфи, містичні уявлення, сакральні культи, пізніше – родоплемінні етнічні вірування, національні, світові релігії з відповідними віровченнями, культовими практиками, ієрархічними структурами, мирянами і духовенством.

Актуальність теми дослідження зумовлена певним теоретичним інтересом до світогляду міфу і релігії, їх взаємозв'язку і впливу на суспільство, їх ціннісні орієнтири.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор.

Питання особливостей міфологічної та релігійної картин світу і проблем їх реконструкції розглядалося багатьма дослідниками. Цими аспектами оперує більшість філософських

дослідників, наприклад, Р. Барт, Я. Голосовкер, Е. Кассіер, К. Леві-Стросс, М. Ліфшиць, О. Лосєв, Б. Малиновський, М. П'ятигорський, К. Хюбнер, М. Еліаде, К. Г. Юнг. Під впливом Р. Барта за допомогою міфу здійснюються дослідження побуту, повсякденності та ідеології. Міф використовують для аналізу багатьох окремих явищ культури (статті А. Мещерякова, А. Рапопорта, А.Еткінда). Згідно культуролога Ж. Америкі, міф постає «національною ідеєю», котра визначає світоглядну спрямованість суспільства й особливості культури певного історичного періоду.

На роль і місце релігійної культури звертали увагу такі науковці, як К. Ясперс, М. Вебер, Е. Дюркгейм, З.Фрейд, В. Розанов. Особливо потрібно відзначити праці П.А. Флоренського.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Проблемна ситуація.

У статті ми намагаємося обґрунтувати вплив міфу та релігії на формування ціннісних орієнтирів суспільства та дослідити механізми формування світогляду суспільства. Для цього необхідно визначити основи та сутність міфу і релігії та надати оцінку ролі міфу і релігії в житті людини.

Метою статті є концептуалізація впливу міфу і релігії на ціннісні орієнтири світогляду людини.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Для того, щоб зрозуміти, як міф впливає на ціннісні орієнтири суспільства, і на що спрямована його активність, треба дати поняття міфу та релігії.

Міф (грец. *Muthos* – розповідь, переказ) – символічне уявлення людей про світ; витвір наївної віри, колективного художньо-образного мислення на чуттєвому рівні; розповіді про богів, героїв. [3]

Міф є обов'язковою і неодмінною основою будь-якої культури і будь-якого світосприйняття, а також одним з необхідних елементів пізнання. Міф започатковує те, що філософи і культурологи називають універсальними культури. Згідно своєї природи, міф є чуттєво-інтелектуальним утворенням, котре сполучає в собі осмислення реальності й продукування ціннісних смислів. [2, 3]

Незважаючи на все багатство палітри суджень про міф, чимало теорій міфу є суперечливими – їх можна назвати міфологічними чи навіть міфічними. Інші ж, на перший погляд, більш збалансовані, залишають не стільки відповіді, скільки запитання, оскільки для відповідей потрібно створювати нові теорії. Невизначеність самого предмета дослідження і безліч тлумачень сприяють пошуку і виявленню міфу у найрізноманітніших сферах людської діяльності, що призводить не лише до міфологізації самого міфу, а й до міфологізації культури в цілому. У зв'язку з цим виникають питання: чим все-таки є міф? З чим пов'язаний усталений інтерес до нього впродовж століть і особливе загострення цього інтересу останнім часом?

Сходячись на думці, що міф як такий «безсумнівно, є явищем стародавньої культури, автори численних праць, що стосуються цього поняття, тим не менш, сміливо переносять його в літературу і в буденну свідомість інших часів аж до сьогодення, як правило, не роблячи застережень про коректність такого перенесення і не бентежачись з нагоди наявного протиріччя. Навіть у найбільш ґрунтовних наукових дослідженнях, присвячених теорії міфу, як, наприклад, у класичній праці Є. Мелетинського «Поетика міфу», – відсутнє єдине визначення поняття «міф». У результаті в сучасному дослідницькому середовищі сприймається як самоочевидність, що словесний знак «міф» у наш час корелюється із взаємовиключними значеннями і вживається не лише як щось багатозначне, а й як істотно невизначене [1, 7].

Міф – це не лише феномен культури і навіть не особливий тип культури, а одна з основ культури як такої, і одна з істотних складових людського світосприйняття в цілому, тоді як міфопоетичне світосприйняття – це певний вид світосприйняття, який структурує і культуру, і суспільство за своїми законами, домінує в певних типах культури і суспільства, знаходить відповідне відображення в культурних артефактах і уявленнях, основу яких утворює міфопоетика.

Дослідники в один голос констатують латентний вияв міфу в культурі, його атрибутивне й навіть імперативне значення для культури. Тип міфу, що складає основу деякої культури чи певного світосприйняття, відповідним чином структурує світ, задаючи специфічну його картину, фактично обумовлюючи уявлення про принципи причинності, простору, часу, типи класифікації, способи ідентифікації в межах конкретно-історичного світосприйняття. Різні міфи специфічно структурують світ – відповідно до того типу соціальності, в якому вони існують, адаптуючи його до людини даного суспільства і забезпечуючи специфіку світосприйняття, відповідну даному типу соціальності.

«Міф – це не самозначуща духовна реальність, якою є, наприклад, література, а духовна реальність, яка за допомогою певних ритуалів обслуговує соціальний порядок: санкціонує одні й забороняє інші способи взаємин людей, а також способи взаємовідносин людей зі світом навколишньої природи» [7].

Міф часто розглядається як «архетип соціального досвіду». В рамках проведеного дослідження міфу і міфопоетики це твердження здається цілком виправданим, і хоча воно є недостатнім для визначення всієї специфіки міфу, але, тим не менше, відображає одну з його найбільш істотних, атрибутивних ознак [5, 6, 7].

Однак міф не просто транслює даний досвід, а й організовує його, задаючи нам ту чи іншу картину світосприйняття завдяки властивій йому функції суміщення прагнення до сенсу і до реальності, а також на підставі канонізації сенсу як центруючого елемента будь-якого досвіду.

Міфопоетичне світосприйняття володіє власною специфікою побудови образів і особливими типами закономірностей. Тип соціальності, який відповідає міфопоетичному світосприйняттю, володіє низкою істотних особливостей, зокрема, специфічними характеристиками набуття й утримання соціального статусу. Незважаючи на уявну традиційність і максимальну опірність інноваціям, саме цей тип світосприйняття виявляється найбільш придатним для історичних

періодів, коли суспільство перебуває в точках біфуркації.

Міфопоетика як певний тип міфу для свого функціонування потребує певного типу соціальності. Не випадково соціальне середовище, в якому жили первісні люди, істотно відрізняється від сучасного, а сприйняття зовнішнього світу первісними людьми значно відрізняється від сучасного сприйняття.

Надзвичайно важливими є адаптивна та творча функції міфу. Перша забезпечує усталеність культури, суспільства й індивіда, а друга лежить в основі зміни як такої, перманентного поширення інтересу людини за рамки існуючого світосприйняття, чим сприяє гнучкості суспільства і світосприйняття. Інші функції міфу (пізнавальна, комунікативна, координаційна, інтегративна) фактично є похідними від двох основних функцій.

В. Полосін, досліджуючи аспект «об'єктивності й необхідності міфу», виділяє три причини, які дозволяють, з його точки зору, існувати міфу «навіть в епоху процвітання раціоналізму». Перша – психологічна функція міфу – фактично є одним з варіантів основної соціально-психологічної функції міфу – адаптивної, а також безпосередньо пов'язана з другою основною його соціально-психологічною функцією – творчою (функцією виправдання глуздом). Кожна з цих функцій заснована на базисних потребах людини і на специфіці людського світосприйняття в цілому, тому присутність міфу є вкрай необхідною для людського світосприйняття незалежно від типу останнього [10, 11, 12].

Виконуючи адаптивну функцію, створюючи комфорт і прийнятність навколишнього буття, міф одночасно і одухотворяє його, бо цей рух виявляється єдиним можливим способом психологічної адаптації, в силу чого адаптивна функція міфу виявляється нерозривно пов'язаною з функцією творчою – з рухом до сенсу. Міф постає одним з основних способів формування смислового поля культури [8, 9].

Ще одна відокремлена В. Полосіним функція міфу – онтологічна. Обґрунтування її без альтернативності для будь-якого типу свідомості й світосприйняття, включаючи і ті, що домінують в «епоху процвітання раціоналізму», таке: «Раціональне пізнання зосереджує всі зусилля на дослідженні сьогодення в проекції на майбутнє, але вельми убого інтерпретує минуле, вбачаючи в ньому завжди сукупність недосконалостей, недорозвиненості, помилок і безглуздостей. Тим часом минуле як таке вже не існує саме по собі, поза актуальною свідомістю; його буття – в (під)свідомості людини і суспільства, воно –

компонент справжнього, що містить трактування життєво важливого досвіду, вибудованого за схемою «якщо – то». Сукупний досвід людства виявляється необхідним компонентом цілісності погляду на світ. Міф – унікальний засіб синтезу у сфері пізнання, без нього результати аналізу втрачають остаточну цінність» [10, 12].

Незалежно від того, чи домінує в будь-якому типі світосприйняття спрямованість на минуле чи майбутнє, саме міф відповідає за утримання цілісності нашого уявлення про світ, поєднуючи наші уявлення про причинність і тип колективної пам'яті за принципом додатковості таким чином, що вони не суперечать один одному, відповідаючи одночасно і за збереження порядку (колективна пам'ять з її опорою на ритуал і архетип – у міфопоетики, принципи причинності та уявлення про закономірності – в аналітиці), і за природну мінливість, притаманну світу (відповідно, міфопоетичні принципи причинності й аналітична колективна пам'ять, тобто писемність).

Згідно з В. Полосіним, істотною є також соціальна функція міфу, котра виражається, зокрема, в тому, що «міф є необхідним, об'єктивним і унікальним засобом збереження і використання сукупного суспільного досвіду, стає підсвідомістю суспільної свідомості – з одного боку, тоді як з іншого боку виявляється, що різний тип світосприйняття і, зокрема, різне розуміння раціональності, різні уявлення про принципи причинності й просторово-часову організацію не лише по-різному структурують світ, а й істотно впливають на формулювання соціально-політичних ідеалів і на уявлення про можливості й засоби їх здійснення, і в цілому на можливість існування в суспільстві тих чи інших соціальних форм» [10, 12].

Стосовно міфу існуючі теорії сходяться в одному: «Чи розуміли міф як алегорію або як символ, як поезію або як науку, як архетип або як структуру, фактично в міфі завжди знаходили тільки те, що бачив у ньому сам дослідник» [11, 13].

Тоді як, для тих, хто створював міфи, він був об'єктивною дійсністю і, отже, не міг бути ні алегорією, ні символом, ні поезією, ні наукою, ні архетипом, ні структурою. Відповідно вивчати міфи з точки зору їх «прихованого значення» – алегоричного чи, символічного, натуралістичного, архетипічного або структурного – неправомірно ні для з'ясування природи самого міфу, ні для виявлення його когнітивної ролі. Однак, можна і потрібно досліджувати міфи з іншої точки зору – антропологічної або соціально-психологічної, а саме: якщо людина створює міфи, то їй це чомусь

потрібно; досліджуючи міфи, необхідно враховувати той важливий факт, що це був не просто якийсь текст, котрий належить певній культурі, а «тлумачення і пояснення світу, які набули чинності закону, що регламентує життя людини» [4].

Історично першою формою світогляду є міфологія. Вона виникає на найбільш ранній стадії суспільного розвитку, але не була єдиною світоглядною формою, в цей же період існувала і релігія. Втілені в міфах уявлення тісно перепліталися з обрядами, служили предметом віри. У первісному суспільстві міфологія знаходилася в тісній взаємодії з релігією. Однак було б неправильно однозначно стверджувати, що вони були нероздільні. Міфологія існує окремо від релігії як самостійна, відносно незалежна форма суспільної свідомості. Але на найбільш ранніх стадіях розвитку суспільства міфологія і релігія складали єдине ціле.

Релігія (від лат. Religio – зв'язок) – особлива система світогляду та світосприйняття конкретної людини або групи людей, набір культурних, духовних та моральних цінностей, що обумовлюють поведінку людини [2, 4].

Релігія і віра займають особливе місце в духовному становленні людини. Так, в практичному житті віра дає людині можливість осягнення гармонії життя, що виражається спокоєм і згодою з оточуючими людьми, з власною совістю. Вона забезпечує людині духовну стійкість, рівновагу і впевненість у собі. Досить згадати слова святого Августина про те, що неспокойне серце заспокоїть тільки Богом. Релігія завжди була і залишається берегиною тих канонів людського співіснування, які спираються на об'єднання людей, їх справедливу взаємодію. Як свідчить аналіз, духовним ядром християнства є заповіт загальнолюдської любові, де розкривається сутність любові віруючого до Бога і людей. Так, люди, об'єднані вірою в Бога, будують свої відносини на принципах християнської етики, братської любові та толерантності.

Саме це значення релігійної культури в сучасному суспільстві підкреслив як основну умову збереження миру на землі в наш непростий час на зустрічі в Кубі Папа Франциск. Проблема миру на землі також порушував у своїх промовах Патріарх Київський всія Руси-України Філарет і святий Любомир Гузар Патріарх – Предстоятель Української Греко-Католицької церкви України. Патріархи християнської церкви не раз говорили про те, що відмова від християнської культури веде до розпаду основних цінностей, які формують особистість, сім'ю і суспільство.

Становлення вільної і відповідальної особистості безпосередньо пов'язано з системою її духовних цінностей, які відіграють вирішальну роль, відображають форму і зміст маніпулятивних впливів соціального середовища. Можна сказати, що процес формування релігійного мислення і культури, як і будь-який інший, носить активний характер.

Релігійна соціалізація – це процес, за допомогою якого суспільство передає від покоління до покоління систему релігійних орієнтацій, знань, установок, надбаних за період життєтворчості індивіда. Вона тісно пов'язана з таким поняттям, як релігійна культура, оскільки саме культура орієнтує особистість на ознайомлення і засвоєння загальноновизнаних релігійних основ, принципів і норм, надбаних людством, і тих принципів, які є канонічними в системі функціонування того чи іншого типу релігії.

Релігія завжди була своєрідною духовно-моральною опорою суспільства, за допомогою якої зберігалися і передавалися наступним поколінням певні моральні норми і принципи, традиції, звичаї та обряди, а так само національні святині. Релігія давала і продовжує давати відповіді на вічні питання, що стосуються внутрішнього духовного стану людини і потаємних сторін його буття. Золотим внеском до скарбниці цінностей людини є слова апостола Павла про любов (Див. 1 Коринфянам. Гл. 13. 1-13). Релігія піклується про душу людини більш, ніж будь-яка інша система. Досить звернути увагу на головні чесноти, запропоновані світовими релігіями, зокрема, християнством: нагодувати голодного, напоїти спраглого, заспокоїти того, хто плаче і терпляче переносити образи. Ці ж цінності проголошує і іслам, і буддизм. Згадаймо принцип ахімси як фундамент вчення Будди, принцип святості життя в ісламі.

Також слід звернути увагу на те, що віра в життя людини часом набуває якогось прагматизму, де передбачається існування якогось іншого, потойбічного виміру буття, так звана таємнича і могутня сила. Така релігійна нерозбірливість і некоректність може привести і приводить до плюралізму, а насамкінець дозволяє особистості приймати зручне для неї рішення, ігноруючи при цьому загальнолюдські цінності, пропоновані релігією.

Існує багато суперечок про місце і роль релігії в сучасному суспільстві. Її роль і перспективи оцінити однозначно просто неможливо. Весь досвід XI-XX століть показав неспроможність однобічних прогнозів стосовно подальшої долі релігії: або її неминучого і близького «відмирання», або прийдешнього відродження

колишньої могутності. Сьогодні очевидно, що: 1) релігія відіграє помітну роль в житті суспільства; 2) вона переживає глибокі зміни.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Таким чином, можна зробити висновок про те що, міф і релігія відіграють важливу роль у житті людини. Обидві форми свідомості – міфологічна та релігійна – досить самостійні, незважаючи на їх переплетіння.

Міф актуалізує світ значень, надаючи їм вітальність, перетворюючи їх на співучасника людської діяльності. Дії міфічних персонажів розшифровують для людини навколишній світ, пояснюють його походження через діяльність першопредка і т.д. Міфологічні боги і герої вступають між собою в складні відносини, що породжує змішання міфів, в результаті чого виникають пантеони та цикли, що дають всебічне пояснення світу. Міф використовується як для підтвердження високого статусу релігійних цінностей, так і для їх повалення. Саме через міфологічні сюжети і мотиви велася в літературі боротьба за зниження статусу релігійних установок і за утвердження інших, що прямо їм протистоять.

Очевидно, що міф може стати вторинним породженням як релігії, так і ідеології, якщо в них посилюється тенденція навіювання в свідомість суспільства хибного розуміння дійсності. Приклади такого роду навіювання можна черпати

не тільки в давнину або середньовіччя. Новітній час містить достатньо таких прикладів.

Отже, релігійно-міфологічні уявлення специфічні своєю спрямованістю на незбагненне, що принципово знаходиться за межами компетенції розуму, слугує опорою на віру як вищу інстанцію по відношенню до будь-яких теологічних аргументів. Віра пов'язана з екзистенціальною активністю суб'єкта, спробою осмислити своє існування. Обрядові дії і практика індивідуального життя базуються на ній і є її продовженням. Одночасно вони стимулюють віру і роблять релігію можливою. Міфологічні уявлення набувають статус релігійних через їх орієнтацію на незбагненне, але і завдяки їх зв'язку з обрядами та індивідуальним життям віруючих.

З вищевикладеного випливає, що релігія – досить багатогранне, розгалужене, складне суспільне явище, представлене різними типами та формами, найпоширенішими з яких є світові релігії, що включають численні напрями, школи та організації.

На жаль, слід визнати, що сьогодні багато в чому втрачена віра в безумовну цінність релігійних ідеалів. Це тягне за собою руйнування фундаментальних духовних цінностей, в тому числі руйнує цілісність особистості, і штовхає її на пошук нових смисложиттєвих цінностей і світоглядних орієнтирів, далеких від ідеалів, які формують гуманність, свободу і відповідальність людини.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

1. Воронкова В. Г. Культурний глобалізм як новий вимір буття людини євро інтеграційного процесу / В.Г. Воронкова *Теорія та практика державного управління* : [зб. наук. пр.]. Харків : Вид-во ХарІНАДУ“Магістр”, 2007. Випуск 17. С. 20-24.
2. Дольська О. О. Екзистенція трансцендентального: духовно-практичний вимір. *Versus : науково-теоретичний часопис*. Мелітопольський держ. пед. ун-т ім. Б. Хмельницького. 2016. № .1 (7). С. 60-65.
3. Дольская О.А. Трансформации рациональности в современном образовании. / О.А. Дольская. Харьков : НТУ «ХПИ», 2013. 386 с.
4. Дэвидсон Б. Африканцы. *Введение в историю культуры*. Москва : Наука, 1975. 280 с.
5. Кивлюк О. П. Соціокультурний феномен сучасної освіти і науки / О. П. Кивлюк/ *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 101. С. 362–365.
6. Лепский М. А. Религиозная практика антиципации как метод прогнозирования в китайской средневековой политике [Электронный ресурс] / М. А. Лепский. *Ноосфера і цивілізація: наук. журн.* – 2007. № 8. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Niz/2007_8/lepkiy.htm.
7. Лобок А.М. Антропология мифа. Екатеринбург: Банк культурной информации, 1997. 688 с.
8. Мелетинский Е.М. Поэтика мифа. Москва: Наука, 1976. 407 с.
9. Олексенко Р. И. Религиозная культура как часть духовности человека. *Материалы за 12-а практична конференция, «Найновите научни постижения»*. 2016. Т.3. С. 57–59.
10. Олексенко Р. І. Міфо-релігійні фактори утвердження філософії ринкових відносин / Р. І. Олексенко. *Грані*. 2015. № 9. С. 118–123.
11. Олексенко Р. І. Релігійна соціалізація особистості підприємця / Р. І. Олексенко. *Гілея: науковий вісник*. 2015. Вип. 99. С. 230–233.
12. Полосин В. Миф. Религия. Государство. Москва : Ладомир, 1999. 440 с.
13. Соціальна філософія. Монографія / В.І. Воловик, М.А. Лепський, Т.І. Бутченко, О.В. Краснокутський. Запоріжжя : Просвіта, 2011. 376 с.

REFERENCES

1. Voronkova V. H. Kulturnyi hlobalizm yak novyi vymir buttia liudynyi evrointehratsiinoho protsesu / V. H. Voronkova // *Teorii atapraktyka derzhavnoho upravlinnia: [zb. nauk. pr.]*. – Kh.: Vyd-vo KhaRINADU “Mahistr”, 2007. – Vypusk 17. – S. 20-24.
2. Dolska O.O. Ekzystentsiia transtsendentalnoho: dukhovno-praktychnyi vymir. *Versus : naukovoteoretychnychasopys*. Melitopolskyi derzh. ped. un-t im. B. Khmelnytskoho. – 2016. № .1 (7). S. 60–65.
3. Dolskaya O.A. Transformatsii ratsionalnosti v sovremennom obrazovanii. / O.A. Dolskaya. Kharkov, NTU «KhPI», 2013. – 386s.
4. Devidson B. Afrikantsy. Vvedenie v istoriyu kultury. M. : Nauka, 1975. 280 s.
5. Kyvliuk O. P. Sotsiokulturnyi fenomen suchasnoio svity i nauky / O. P. Kyvliuk // *Hileia: naukovyi visnyk*. 2015. Vyp. 101. S. 362–365
6. Lepskiy M. A. Religioznaya praktika antitsipatsii kak metod prognozirovaniya v kitayskoy srednevekovoy politike [Yelektronnyresurs] / M. A. Lepskiy // *Noosfera i tsivilizatsiya: nauk. zhurn.* 2007. № 8. Rezhim dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Niz/2007_8/lepskiy.htm.
7. Lobok A.M. Antropologiyamifa. Yekaterinburg: Bank kulturnoy informatsii, 1997. 688 s.
8. Meletinskiy Ye.M. Poetikamifa. M.: Nauka, 1976. 407 s.
9. Oleksenko R. I. Religioznaya kultura kak chast dukhovnosti cheloveka. // *Materializa 12-a praktichna konferentsiya, «Naynovite nauchni postizheniya»*. 2016. T.3. S. 57–59
10. Oleksenko R. I. Mifo-relihiini faktory utverdzhennia filosofii rynkovykh vidnosyn / R. I. Oleksenko // *Hrani*. 2015. № 9. S. 118–123.
11. Oleksenko R. I. Relihiina sotsializatsiia osobystosti pidpriemtsia / R. I. Oleksenko // *Hileia: naukovyi visnyk*. 2015. Vyp. 99. S. 230-233
12. Polosin V. Mif. Religiya. Gosudarstvo. M.: Ladomir, 1999. 440 s.
13. Sotsialna filosofiiia. Monohrafiia / V.I. Volovyk, M.A. Lepskiy, T.I. Butchenko, O.V. Krasnokutskiy. – Zaporizhzhia: Prosvita, 2011. 376 s.

MYTH AND RELIGION AS THE BASIS OF VALUABLE ORIENTATIONS IN UNDERSTANDING THE WORLD THROUGH THE CULTURAL PRACTICES OF THE MODERN ERA

Oleksenko Roman

professor, doctor of philosophy,
professor of Melitopol State Pedagogical Bohdan Khmelnytsky University
(Melitopol, Ukraine)

roman.xdsl@ukr.net, ORCID 0000-0002-2171-514X

Pinyhina Yuliya

master of philosophy,
Melitopol State Pedagogical Bohdan Khmelnytsky University
(Melitopol, Ukraine)

E-mail: pinigina20031996@gmail.com, ORCID 0000-0002-7927-5554

Summary. *The article is devoted to the problem of the status and role of the myth in the context of contemporary socio-cultural reality. It considers the concept of myth and religion as a source in the formation of value orientations in understanding the world. The attitudes (views) of great thinkers (psychologists, philosophers, etc.) are analyzed according to the forms of culture. Our scientific work gives an evaluation of the role of myth and religion in human life. The myth is studied as a phenomenon of culture, which reveals its significance in ontological, epistemological and socio-cultural aspects. It is illustrated that the myth is a fundamental anthropological category, which plays an important role in the modern socio-cultural space, performing psychological, adaptive, creative, axiological and socio-regulatory functions. The study considers the issue of religion in the modern world, including its functions and social significance. Also it reveals the relationships in different fields of human life. The religious consciousness is analyzed as a part of the society's spiritual life. Faith, feelings and hope are also shown as the beginning of religious consciousness. Our study indicates the absorbing nature of the relationships between religion and society in the modern world, emphasizing religion as a complex, multilevel and contradictory phenomenon. Spiritual life is an important part of the functioning and developing part of society. Religion can be filled with rich content, which creates a favorable spiritual atmosphere for people's lives, a good moral and psychological climate. Spiritual activity is based on the society's spiritual life. It can be regarded to the activity of consciousness, including certain thoughts and feelings of people, their images and ideas about natural and social phenomena. The results of this activity are certain views on the world, scientific ideas and theories, moral, aesthetic and religious views. The article concludes that myth and religion are forms of culture, which reveal deep interconnections during the history. It shows the people's desire to find the final comprehension of their existence,*

rationalizing the incomprehensible aspect that leads to a constant reproduction of myth and religion in the culture. Religion implies the presence of a certain world outlook and attitude, focused on faith in the incomprehensible, divine source of existence. On this basis, there is a specific attitude toward its own action stereotypes, religious practices and organizations. The analyzed religious world view and the type of attitude are originally laid within the limits of mythological consciousness. Different religious views are accompanied by the different mythological systems.

Key words: myth, religion, culture, personality, value, worldview.

МИФ И РЕЛИГИЯ КАК ОСНОВА ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТИРОВ ПОЗНАНИЯ МИРА В КУЛЬТУРНЫХ ПРАКТИКАХ СОВРЕМЕННОЙ ЭПОХИ

Олексенко Р.И.

профессор, доктор философских наук, професор Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого

(г. Мелитополь, Украина)

roman.xdsl@ukr.net, ORCID 0000-0002-2171-514X

Пинигина Ю.Г.

магистрант философии Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого

(г. Мелитополь, Украина)

pinigina20031996@gmail.com, ORCID 0000-0002-7927-5554

Аннотация. *Статья посвящена проблеме определения статуса и роли мифа и религии в современной социокультурной действительности. Рассмотрено понятие мифа и религии как источника в формировании ценностных ориентиров понимания мира. Проанализированы взгляды известных мыслителей (психологов, философов и др.) к данным формам культуры. Представлено оценку роли мифа и религии в жизни человека. Исследован миф как феномен культуры, который раскрывает свою значимость в онтологическом, гносеологическом и социокультурном аспектах. Доказано, что миф является фундаментальной антропологической категорией, которая играет важную роль в современном социокультурном пространстве, выполняя психологическую, адаптивную, творческую, аксиологическую и социально-регулятивную функции. Рассмотрены вопросы религии в современном мире, определены ее функции и социальная значимость, выявлена взаимосвязь с различными сторонами бытия общества. Выявлено абсорбирующий характер взаимоотношений религии и общества в современном мире и обозначена религия как сложное, многоуровневое и противоречивое явление. В статье сделан вывод, что миф и религия – формы культуры, в основе которых глубинная взаимосвязь, что проявляется на протяжении истории.*

Ключевые слова: миф, религия, культура, личность, ценность, мировоззрение.